

یادداشت

نقدی بر انگاره‌های صنایع پایین‌دستی پتروشیمی

موتور اشتغال در مسیر ناکارآمدی

نادر جاویدیور کارشناس پتروشیمی

● چند روز قبل فعالان صنعت پایین‌دستی پتروشیمی، باز هم حکایت همیشگی شکایت صنایع پایین‌س‌تی پتروشیمی از وضعیت بازار را مطرح و با گله‌کردن از وضعیت موجود خود، رویه‌ای اجرائی را به‌منظور دست‌کم یک میلیون شغل در صنایع پایین‌دست پتروشیمی کشور در این صنعت به دولت پیشنهاد و منتشر کرده‌اند. باز هم جدالی که دو گروه پیکارجو و دو تماشاچی دارد. یک گروه صنایع بالادست و شرکت‌های تولیدکننده مواد پایه که بر طبل رقابت آزاد می‌کوبند و جهان را تابع دست پنهان عرضه و تقاضا می‌دانند. اگر بازار داخل جذاب باشد، بازار بورس کالا آکنده شده و اگر تئور صادرات گرم باشد، سودای فروش به اقضا نقاط جهان را دارند. گروه مقابل شرکت‌های صنایع پایین‌دستی نظیر تولیدکنندگان لوله و اتصالات و ظروف پلاستیکی هستند که طیفی از خواسته‌هایی از «بالابودن قیمت فروش مواد پلیمری به واحدهای تولیدی داخلی و بالابودن نرخ اعطای تسهیلات بانکی به واحدهای تولیدی» تا «صادرات مواد اولیه پلیمری پیش از تامین نیاز داخل و نبود ساختار حمایتی لازم برای صادرات محصولات صنایع پایین‌دستی پتروشیمی به کشورهای هدف» و همچنین دریافت مالیات عملکرد و حق بیمه کارگر و کارفرما و مالیات بر ارزش افزوده را مطرح کرده‌اند. در قبال این نامه و مشکلات گفته‌شده چه موضعی باید اتخاذ کرد؟ اولین معضلی که در راه ارزیابی صحیح شرایط وجود دارد این است که دقیقاً مشخص نیست «طرف مقابل» این خواسته‌ها کدام است یا چه مشکلی ورای مشکلات مبتلا به در سایر واحدهای تولیدی وجود دارد؟ مواردی مانند مالیات‌ها یا نرخ تسهیلات موردی است که همه شرکت‌های تولید با آن مواجه هستند. قیمت محاسبه‌شده در بورس به‌صورت پنج درصد فوب است که با توجه به هزینه واردات قیمتی مناسب بوده و از لحاظ کیفی نیز محصولات صنعت پتروشیمی تولیدی کشور از سطح مطلوبی برخوردارند. شاید مشکل اصلی عرضه در نوسانات گریدهای عرضه‌شده در بورس باشد که به نظر از (در اینجا گروه‌های تصمیم‌گیر و تماشاچیان این پیکار) بر بازار مربوط می‌شود. این فعالان از «صادرات مواد اولیه پلیمری پیش از تامین نیاز داخل» نیز ایراد گرفته‌اند که در همین مقوله می‌کنجد.

● انجمن‌ها و گروه‌های مختلف تأثیرگذار بر بازار توانسته‌اند به نظامی منسجم برای حفظ منافع همه ذی‌نفعان دست یابند. در سایر مواد مانند نظام مالیاتی و نرخ تسهیلات، این شرکت‌ها هستند که باید تحول را در درون خود تقویت کرده و به صنعتی پویا تبدیل شوند. حتی نکاهی اجمالی به بنیه دانشی و اجرائی شرکت‌های صنایع پایین‌دستی پتروشیمی نشان می‌دهد فرایندهای تولید در این شرکت‌ها بسیار قدیمی و بعضاً منسوخ است که این امر چه به لحاظ کیفی و چه به لحاظ هزینه تمام‌شده امکان رقابت را در عرصه‌های جهانی از آنها سلب کرده است. انتظار اینکه تمام ارکان و ساختار کشور با پرداخت یارانه یا عدم‌النفخ اخذ مالیات بسیج شده و امکان رقابت را برای این گروه از مجتمع‌های تولیدی فراهم کنند، قاعدتاً غیرمنطقی است. اکنون سؤال این است که حاصل این لطف مضاعف و پرداخت یارانه مستقیم یا غیرمستقیم چه خواهد بود؟ بقای شرکت‌ها و اشتغال‌هایی که با حمایت مالی و به‌صورت کاذب ایجاد می‌شود، جز بازتولید بوروکراسی و دیوان‌سالاری کارمندی نیست که این بار با ظاهری کارگری در قالب «یکی از موتورهای ایجاد اشتغال کشور» معرفی شده است. این مسیری است که بسیاری از صنایع مانند فولاد و سیمان را تکیه بر قیمت یارانه‌ای سوخت و منابع اولیه ارزان طی کرده و تلاش کردند حجم تولیدات خود و دامنه محصولات خود را افزایش دهند که طبیعتاً این امر نه با گسترش واحدهای دانش‌بنیان، روباتیک و امثال آن؛ بلکه با گسترش حجم فزاینده کارمند در بخش‌هایی مانند فروش، خدمات، اداری و ... همراه شد. در سال گذشته کاهش شدید قیمت نفت و مواد خام بسیاری از این شرکت‌ها را تا مرز ورشکستگی پیش برد. بنابراین با نگاهی به روند اتوماسیون مجتمع‌های تولیدی به‌نظر می‌رسد سیاست ارتباط خطی بین اشتغال و تولید در سطح جهان دچار کجسختگی شده است.

ادامه در صفحه ۱۹

هرچه به تاریخ برگزاری دوازدهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری نزدیک می‌شویم و هر قدر که ورود چهره‌های سیاسی به این کارزار قطعیت بیشتری پیدا می‌کند، اظهارنظرها و موضع‌گیری جناح‌های مختلف در همه زمینه‌ها تندتر شده تا جایی‌که در برخی موارد رنگ‌بوی سیاسی این مواضع بر بُعد فنی و کارشناسی آن غالب می‌شود. از جمله موضوعاتی که در چند ماه اخیر به پای ثابت مناظره‌های محافل سیاسی و غیرسیاسی کشور بدل شده، مباحث مربوط به حوزه‌های اقتصادی است. جایی که حل مشکلات معیشتی مردم از طریق پرداخت یارانه نقدی در صدر سیاست‌های ابزاری برخی جریان‌ها قرار گرفته است. این دسته از جریان‌های سیاسی که به‌خوبی بر جایگاه شعارهایی نظیر «تقسیم پول نفت» در نظر مخاطبان خاص خود اشراف دارند، با غیرواقع جلوه‌داران واقعیات و چشم‌پوشی از نارسایی‌ها و مخاطرات اقتصادی ناشی از توزیع پول نقد میان مردم، پرداخت یارانه نقدی را مؤثرترین راه توزیع عدالت در کشور می‌شمارند. آنها با متهم‌کردن دولت فعلی به نبود شفافیت در پرداخت یارانه

محمد ابراهیمی کارشناس نفت

نقدی، آمار و اطلاعاتی را ارائه می‌کنند که ذهن هر ایرانی مطلعی را به سیاسی‌بودن مواضع‌شان ظنبن می‌کند؛ ادعاهایی که ناظر بر امکان پرداخت یارانه نقدی – معادل چندبرابر رقم فعلی- است و دولت حسن روحانی را به عملکرد ناسالم در باب توزیع یارانه نقدی متهم می‌کنند. اما واقعیت یارانه نقدی که مستند بر شواهد کافی است، نشان می‌دهد تأمین منابع یارانه نقدی از همان ابتدا نیز مورد اشکال بوده و معضلات بزرگی را برای دولت قبلی -که خود بنیان‌گذار این مدل حمایتی بود- ایجاد کرد تا جایی‌که دولت محمود احمدی‌نژاد را ناگزیر به اقداماتی کرد که اعتراض نمایندگان مجلس شورای اسلامی و کارشناسان و سازمان‌های نظارتی را در پی داشت. اقداماتی مثل برداشت از حساب بانک‌ها، تأخیرهای متعدد در زمان واریز یارانه خانوارها و... با این حال، این اصل که چرا امروز و پس از پرداخت چندساله یارانه نقدی، باز هم عده‌ای از همان طیف همچنان بر ضرورت پرداخت چندبرابر این نوع از یارانه اصرار می‌ورزند، جای تأمل و تعمق دارد.

براساس روح قانون هدفمندکردن یارانه‌ها، عواید حاصل از افزایش قیمت حامل‌های انرژی در سقفی که بودجه‌های سنواتی تعیین کرده، باید به‌صورت یارانه نقدی به خانوارها و بنگاه‌های تولیدی پرداخت شود و مابه‌التفاوت این مبلغ مصوب بودجه‌ای با وجوه حاصل از فروش حامل‌های انرژی نیز در ردیف

اقتصاد

گذاری بر نزدیکی به انتخابات

یارانه نقدی، انتخابات و توهم مزایده

درآمدهای مالیاتی دولت ثبت و صرف هزینه‌های معین در قانون بودجه شود. البته اینها بخشی از مصارف درآمـد حامل‌های انرژی است و طبیعتاً بخش دیگری از این درآمدها نیز باید برای پرداخت هزینه‌های جاری و سرمایه‌ای دولت مصرف شود.

براساس گزارش‌های رسمی منتشر شده از سوی دولت که از سوی رئیس سازمان برنامه و بودجه اعلام شد، یارانه نقدی‌ای که در سال ۱۳۹۵ پرداخت شد ماهانه رقمی در حدود ۳۴ هزار میلیارد ریال بود که بین ۷۷ میلیون ایرانی توزیع شد و الباقی مبلغ تعیین‌شده در قانون بودجه به مصرف سایر بخش‌های خدماتی اجتماعی مانند بخش سلامت رسید. با توجه به روح و نص قانون هدفمندکردن یارانه‌ها و قوانین بودجه سنواتی، می‌توان دریافت منابع حاصل از فروش حامل‌های انرژی «نباید» به‌طور تمام‌وکمال صرف پرداخت یارانه نقدی خانوارها شود بنابراین «تشکیک» بر هر ادعایی که ناظر بر زیر سؤال‌بردن دولت به‌خاطر صرف منابع موصوف در سایر امور – به‌جز یارانه نقدی- است «منطقی» خواهد بود. در شرایطی‌که تکیه اکثر نامزدهای شرکت در انتخابات ریاست‌جمهوری مباحث اقتصادی است، روشنگری دولتی‌ها در برخی موارد نظیر چگونگی تأمین و توزیع یارانه نقدی ضمن تئویر افکار عموم جامعه امکان برخی سوءاستفاده‌ها را خواهد گرفت.

شاید برای همین بود که حسن روحانی در

مردم عملاً نقش ابزاری پیدا می‌کنند نه تصمیم‌گیر. به همین دلیل تمام این فرایندها به سمت‌وسوی حذف یا محدودکردن نقش مردم در اداره جامعه پیش رفته و در این شیوه جدید تولید در ایران ثروتی خلق نمی‌شود، بلکه درآمدهای بادآورده نفتی است که به دست گروه‌های نخبه می‌رسد و هزینه و عوارض آن بین مردم توزیع می‌شود. در این فرایند نهادهای توسعه‌ای عملاً از کارکرد می‌افتند و نهادهای ضدتوسعه مثل سفله‌پروری و فساد رونق می‌گیرند و تأمین مالی هزینه‌های شهر با فروش فضاهای شهری تأمین می‌شود. امروز کاملاً

مشخص شده از طریق فروش شهر دیگر هزینه‌ها شهر قابل تأمین نیست. همین امروز، با وجود همه شهرفروشی ۱۷ هزار میلیارد تومان دیون شهر وجود دارد. هزینه‌هایی که پیش روی ماست بسیار هولناک است. امروز به نظر می‌رسد احتمالاً کلان‌شهرها و مهم‌تر از همه در شهر تهران به‌زودی، سرمایه‌داری حاکم خواهد شد که به سبب نابرابری‌های عظیم اقتصادی اجتماعی، شهرنشینان

را به دو طبقه قارون‌های حاکم و دوزخیان زمین تقسیم می‌کند و به‌این‌ترتیب سائوپائولوی دیگری در کنار تهران شکل خواهد گرفت. شهر جدید، هنوز این ظرفیت را فراهم می‌کند که مردم را شاید برای صد سال دیگر سرگرم کند و همان‌طور که سائوپائولو مظهر یک جامعه بسیار نابرابر است که در آن عده‌ای برای تأمین قوتشان در سطل‌های زباله جست‌وجو می‌کنند، این الگو از آمریکای لاتین به ایران آورده می‌شود و هم‌زمان گروه‌های نخبه، با امنیت شخصی در مناطق کیت‌دار زندگی خواهند کرد و بقیه جامعه هم دوزخیان زمین هستند که به حال خودشان رها شده و در قالب تشکل‌ها

اولین نشست خبری خود در سال ۱۳۹۶ با اشاره به ناروابودن آنچه «عوام‌فریبی» و «برخی کارهای پوپولیستی» می‌داند، بر منابع معین و مصارف مشخص یارانه‌های نقدی تأکید کرد و به آنهایی که با انتقاد از دولت و وعده‌های آن چنانی در تلاش برای جلب نظر اقشار خاصی از جامعه هستند، تاخت و اعلام کرد عایدی و پرداختی‌های یارانه حساب‌و‌کتاب دارد و اگر کسی ادعا می‌کند من بیشتر یا کمتر [یارانه] می‌دهم، بداند اینجا انتخابات است نه مزایده. البته حسن روحانی که مانند گذشتگان، عملکرد دولتش در حوزه پرداخت یارانه در چهار سال مورد حسابرسی نهادهایی مثل دیوان محاسبات کشور قرارگرفته است، در همین نشست خبری بر اشکالات ساختاری و اقدامات غیرمتعارف و بعضاً خلاف سلف خود نظیر برداشت از خزانه اشاره کرد و مخاطبان را به گزارش دیوان محاسبات درباره تخلفات دولت قبل ارجاع داد. به‌هرحال با نزدیک‌شدن به انتخابات و شفاف‌ترشدن مواضع رقیبا شاهد بالاگرفتن مباحث اقتصادی در عرصه سیاسی کشور خواهیم بود و قطعاً یارانه نقدی- چه از نظر مبلغ، چه از نظر کیفیت پرداخت و چه به لحاظ منابع تأمین- به محسور داغ و چالش‌برانگیز مناظره‌های انتخاباتی میان کاندیدایا بدل خواهد شد؛ موضوعی که نه‌تنها دغدغه اقتصادی دولت بعدی است، بلکه با توجه به اثرات آن بر جامعه چنددهمیلیونی یارانه‌بگیرها، اصلاحات ساختاری در این حوزه را دشوار می‌کند.

اصلی‌ترین چالش کشور است و همه پدیده‌های دیگر ناشی از این سلطه است، بقیه مسائل راه‌حلی ندارد به‌جز اینکه مردم به نظام تصمیم‌گیری بازگردانده شوند. در چنین فضایی رانت‌خواهی و فساد که رابطه بسیار تعیین‌کننده‌ای دارند و به نظام تصمیم‌گیری‌های اساسی برمی‌گردند، قواعد بازی و رفتاری را تعیین کرده و انگیزه‌های بازیگران را شکل می‌دهند، عملاً نمی‌توانیم امید داشته باشیم آینده روشنی در مقابل جامعه وجود داشته باشد؛ الا اینکه مردم خودشان وارد صحنه شوند و عضو خانوار ۴۵هزارو ۵۰۰ تومان است و یارانه برخی افراد افزایش یافته است. براساس اعلام قبلی دولت، میزان یارانه سال ۹۶ برای خانوار یک‌نفره تحت پوشش سازمان بهزیستی و کمیته اسداد امام خمینی‌س (ره) ۹۵ هزار تومان، برای خانوار دوفنره ۱۸۹ هزار تومان، برای خانوار سه‌نفره ۲۵۳ هزار تومان، برای خانوار چهارنفره ۳۳۷ هزار تومان و برای خانوار پنج‌نفره ۳۶۵ هزار تومان در نظر گرفته شده است.

دیگر ناشی از این سلطه است، بقیه مسائل راه‌حلی ندارد به‌جز اینکه مردم به نظام تصمیم‌گیری بازگردانده شوند. در چنین فضایی رانت‌خواهی و فساد که رابطه بسیار تعیین‌کننده‌ای دارند و به نظام تصمیم‌گیری‌های اساسی برمی‌گردند، قواعد بازی و رفتاری را تعیین کرده و انگیزه‌های بازیگران را شکل می‌دهند، عملاً نمی‌توانیم امید داشته باشیم آینده روشنی در مقابل جامعه وجود داشته باشد؛ الا اینکه مردم خودشان وارد صحنه شوند و عضو خانوار ۴۵هزارو ۵۰۰ تومان است و یارانه برخی افراد افزایش یافته است. براساس اعلام قبلی دولت، میزان یارانه سال ۹۶ برای خانوار یک‌نفره تحت پوشش سازمان بهزیستی و کمیته اسداد امام خمینی‌س (ره) ۹۵ هزار تومان، برای خانوار دوفنره ۱۸۹ هزار تومان، برای خانوار سه‌نفره ۲۵۳ هزار تومان، برای خانوار چهارنفره ۳۳۷ هزار تومان و برای خانوار پنج‌نفره ۳۶۵ هزار تومان در نظر گرفته شده است.

● **مهر:** نخستین یارانه نقدی سال ۱۳۹۶ به مبلغ ۴۵هزارو ۵۰۰ تومان به ازای هر نفر، نخستین دقایق روز یکشنبه ۲۷ فروردین‌ماه به حساب سرپرستان خانوار واریز شد؛ در این‌میان سهم برخی خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد و بهزیستی افزایش یافت. براساس این، سهم هر عضو خانوار ۴۵هزارو ۵۰۰ تومان است و یارانه برخی افراد افزایش یافته است. براساس اعلام قبلی دولت، میزان یارانه سال ۹۶ برای خانوار یک‌نفره تحت پوشش سازمان بهزیستی و کمیته اسداد امام خمینی‌س (ره) ۹۵ هزار تومان، برای خانوار دوفنره ۱۸۹ هزار تومان، برای خانوار سه‌نفره ۲۵۳ هزار تومان، برای خانوار چهارنفره ۳۳۷ هزار تومان و برای خانوار پنج‌نفره ۳۶۵ هزار تومان در نظر گرفته شده است.

خبر

توییت ATR: به‌زودی هما هوایماها را تحویل می‌گیرد

● **ایرنا:** شرکت فرانسوی- ایتالیایی سازنده هواپیماهای ای‌تی‌آر اعلام کرد که این شرکت و شرکت ایران ایر (هما) قرارداد فروش ۲۰ فروند هواپیمای مدل ATR ۷۲-۶۰۰ را با گزینه خرید ۲۰ فروند هواپیمای دیگر، نهایی کردند و هما به‌زودی نخستین نمونه را تحویل می‌گیرد. شرکت ای‌تی‌آر در توییتی در شبکه اجتماعی با انتشار مدل هواپیما، تأیید کرد که با شرکت ایران ایر به توافق نهایی برای فروش ۲۰ فروند هواپیما رسیده است و اینکه هما به‌زودی نخستین نمونه‌های این هواپیما را دریافت می‌کند. شرکت‌ای‌تی‌آر در توییت نوشت: یک خبر خوب برای مسافران ایران ایر. این شرکت به‌زودی صاحب نخستین نمونه از هواپیمای مدل ATR ۷۲-۶۰۰ خواهد شد. تارنمای خبرگزاری هوانوردی «flyorbitsnews» نوشت: یک سخنگوی این شرکت فرانسوی - ایتالیایی ضمن تأیید قرارداد نهایی میان دو شرکت نوشت: یک خبر خوب برای مسافران ایران ایر. این شرکت به‌زودی حمل و نقل هوایی داخلی خود را مدرنیزه کرده و توسعه دهد. قیمت این هواپیماها با تخفیف‌های اعمال‌شده به ۵۳۶ میلیون یورو می‌رسد که در صورت تصمیم ایران ایر برای اجرای گزینه قرارداد و سفارش ۳۰ هواپیمای دیگر دو برابر خواهد شد. این شرکت همچنین اعلام کرد که در سال جاری میلادی ۹ فروند از این نوع هواپیماها را تحویل ایران می‌دهد و ۱۱ فروند دیگر را در سال ۲۰۱۸ تحویل خواهد داد. البته چهار فروند از آن در عرض یک ماه پس از امضای قرارداد تحویل داده می‌شود. روز دوشنبه گذشته مطبوعات ایران از امضای قرارداد نهایی خبر داده بودند، علاوه بر قرارداد خرید ۲۰ فروند هواپیما از سوی ایران از شرکت ای‌تی‌آر، ایران ایر و شرکت آسمان هم قرارداد خرید از شرکت بوئینگ ۱۱۰ هواپیما و ایرباس ۸۰ هواپیما را امضا کرده‌اند.

پرداخت نخستین یارانه نقدی ۹۶

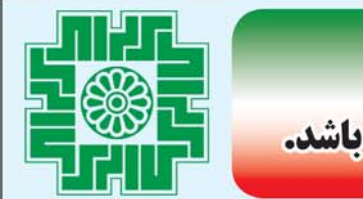
● **مهر:** نخستین یارانه نقدی سال ۱۳۹۶ به مبلغ ۴۵هزارو ۵۰۰ تومان به ازای هر نفر، نخستین دقایق روز یکشنبه ۲۷ فروردین‌ماه به حساب سرپرستان خانوار واریز شد؛ در این‌میان سهم برخی خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد و بهزیستی افزایش یافت. براساس این، سهم هر عضو خانوار ۴۵هزارو ۵۰۰ تومان است و یارانه برخی افراد افزایش یافته است. براساس اعلام قبلی دولت، میزان یارانه سال ۹۶ برای خانوار یک‌نفره تحت پوشش سازمان بهزیستی و کمیته اسداد امام خمینی‌س (ره) ۹۵ هزار تومان، برای خانوار دوفنره ۱۸۹ هزار تومان، برای خانوار سه‌نفره ۲۵۳ هزار تومان، برای خانوار چهارنفره ۳۳۷ هزار تومان و برای خانوار پنج‌نفره ۳۶۵ هزار تومان در نظر گرفته شده است.

تولید ۵ مدل خودرو متوقف شد

● **ایسنا:** اسفندماه سال گذشته تولید پنج مدل خودروی سواری در خودروسازان داخلی به صفر رسید. در این مدت تولید خودروی وولیکس C۳۰ شرکت خودروسازی راین با کاهش صددرصدی همراه بوده و از ۱۰۸ دستگاه در اسفند ۱۳۹۴ به صفر کاهش یافت. اسفندماه سال گذشته تولید ام‌وی‌ام ۴CYL ۱۱۰ شرکت مدیران خودرو نیز متوقف شده و از ۱۱۰ دستگاه در اسفند ۱۳۹۴ به صفر رسید. در این مدت تولید لیفان ۸۲۰ شرکت کرمان موتور هم با کاهش صددرصدی همراه بوده و از چهار دستگاه در اسفند ۱۳۹۴ به صفر کاهش یافت.

احتمال گران‌شدن دوباره گوشت

● **مهر:** رئیس اتحادیه گوشت گوسفندی با بیان اینکه شیشه‌ها حاکی از صدور مجوز برای صادرات دام از کشور است، گفت: با توجه به سیلی که اتفاق افتاده، صادرات می‌تواند باعث گرانی دوباره گوشت شود. علی‌صغر ملکی با بیان اینکه قیمت گوشت گوسفندی نسبت به هفته گذشته تقریباً تغییری نداشته است، گفت: در حال حاضر هر کیلوگرم شقه بدون دنبه برای مغازه‌داران بین ۳۴ تا ۳۵ هزار تومان و برای مصرف‌کنندگان ۳۸ هزار تومان است. وی اضافه کرد: در صورتی‌که صادرات بی‌رویه نشود، ما به روزهای گرانی گوشت گوسفندی نبرخواهیم گشت.

مهلت ارائه الکترونیکی اظهار نامه مالیات بر ارزش افزوده دوره زمستان ۹۵ از طریق سامانه www.evaf.ir حداکثر تا پایان فروردین ۱۳۹۶ می باشد.

روابط عمومی سازمان امور مالیاتی کشور

۱۵۲۶ مرکز ارتباط مردمی